

רמזי טעם שלשלת

עם הערות
טעם לשב"ח

מאת
שלום המאירי
כסלו התשע"ט

רמזי טעם שלשלת

עם הערות
טעם לשב"ח

הזכויות שמורות לבוי"ת
אשר הוא לבדו עשה,
עושה ויעשה לכל המעשים.

המחבר:

שלום המאירי

רח' אחד העם 99

כניסה ב', תל אביב

אפשר לצטט (עד עשירית) בתנאי
כפול של הזכרת שם הקובץ
ומחברו, ופרטי כותבי הפירושים.
הערות והארות יתקבלו בברכה

סדר עיצוב ועימוד:

 ורדיגר דחיין

w@werdiger.co.il

03-6188488

נדפס בישראל,

שנת ה'תשע"ט - 2019

נדפס על ניר שאין בו חשש חילול שבת

מרדכי אויערבאך

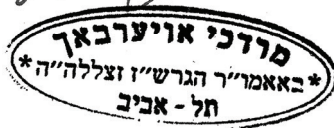
תל - אביב

כבוד י.ד.ד. ורצי הצוסן בחק. חורב
לקיים באוריינות רבית של המאמר
מלילאן ואל יחד עם עמלן במלח
חננו ב' הנאול חכמה בשם של להבין
במקורו של פיסוק שצמח ול בינו חדר
שלם על שם היקום אצט כוונת הוציא
מאין אדוקים על שצמח ב'לאר
מאין פנינים יקרים של בזוני יוצגו
הקוראנו בו
זהו אביב לימול אהלם שלם בחק
ב' בזמני ורצנים ויפנו אצילתו חורב

כדינה אלה (אמ)

אצט: אצילתו

י.ג (סלר גרס)

זְהִי עוֹלָם יִכְתְּבוּ

אבי מורי רבי **חיים דוד שלמה** המאירי ז"ל
ב"ר איסר (קנגיסר) ומרת בשה חיה בת הרב יוסף דב
גינזבורג.

נלב"ע י"ח שבט התשס"ה

אמי מורתי מרת שרה אסתר המאירי ז"ל בת
הרהגה"צ רבי שמואל מאיר הכהן הולנדר ומרת סושי
אדל בת אדמו"ר הרה"ק שלום האגער מסטראז'ניטץ,
שהיה נו"נ לאדמו"ר רבי דוד מזבלטוב, לשר שלום
מבעלז, לרבי מנחם מנדל מקוסוב ולרבי משה לייב
מסאסוב זי"ע ועכי"א.

נלב"ע כ"ה בכסלו התשס"ז

חמי הרב **נפתלי צבי ויזנר** ז"ל בן הרב זאב בן הרב
נפתלי צבי בן הרב שמעיה שהיה חתן של רבי מאיר
אברהם אב"ד טשאבע מח"ס "פרי צדיק".

נלב"ע ל' במנחם אב התשס"ח

תוכן הענינים

הקדמה.....ז

וַיִּתְּמָהָּ |יג

וַיֹּאמֶר |לג

וַיִּמְאֵן |נה

וַיִּשְׁחַט |קיט

מכלול השלשלתקמז

וַיֹּאמֶר

הרמת קול..... לג

התקשרות..... לג

אריכות וחזרה..... לד

אריכות • חזרה • תפילה במתינות • בתפילה זו יצא אליעזר מכלל ארור
לכלל ברוך

קושי, היסוס והתלבטות..... לה - לח

היסוס במאזניים • היסוס • לא היה ברצון אלא בשלשלאות ברזל •
עקירה ושלילה • התעכבות לצורך מחשבה • התלבטות • הכנה לתפילה

שלשלת הדורות..... לט - לח

שלשלת הדורות • שלשלת יוחסין של שלשת האבות • נשען על
השלשלת - אברהם • בדיקה בשלשלת היוחסין

שלשלת העולמות..... מ

שלשלת העולמות • השתלשלות השפע

קשירה בשלשלת..... מ

צורת שלשלת - שרשרת..... מא - מב

לכידה בשלשלת ומלקות לנושא אשה שאינה הוגנת לו • ניתוק שלשלת
יצר הרע

צורת שלשלת - סולם..... מב

שלשה דברים..... מד - נא

שלשה ששאלו שלא כהוגן • שלשה שנענו במענה פיהן • שלשה שקפצה
להם הארץ • בזכות שלשה: אברהם, שרה ויצחק • שלשה שהתפללו על
שידוך זה • שלשה דברים שיש לבדוק בהצעת שידוך • שלשה שותפים
באדם • שלש תפילות • התפלל שלש פעמים • יש להתפלל שלש
פעמים • שלש חתונות • שלשה עולמות • שלשת הדברים שהיו באהל
שרה וחזרו ע"י רבקה • שלש מצוות האשה ושלש התחייבויות האיש •
שלש שעות ושלשה צדיקים • שלשה אנשים הנכללים באליהו

וַיֹּאמֶר

בראשית כד, יב

בראשית כד, יב

וַיֹּאמֶר | (שלשלת פסיק^ס) יְדֹד אֱלֹהֵי אֲדֹנֵי אֲבָרָהָם הִקְרָה נָא לִפְנֵי הַיּוֹם וַעֲשֵׂה חֶסֶד עִם אֲדֹנֵי אֲבָרָהָם:

הרמת קול

במדרש שכל טוב כתב^ט: זו אחד מן שבעה דברים הנטעמין בשלשלת... וזה שהרים קולו ואמר כיון שהתחלת גמור: יְדֹד אֱלֹהֵי אֲדֹנֵי אֲבָרָהָם שנתייחדת עליו מכל בריותיך: הקרה... היום הזה התחלת לעשות נס שקפצה לי הדרך, היום גמור הדבר.

התקשרות

רבי משה פאלייר מקאברין, מסביר^ט שלשלת לשון התקשרות: אליעזר עבד אברהם היה מקושר לאברהם.

^ס בכל המקומות שנמצא שלשלת כטעם מפסיק, יש אחריו פסיק. (בטעמי אמ"ת יש גם שלשלת כטעם מחבר).

^ט מדרש שכל טוב, רבי מנחם ב"ר שלמה, מהד' באבער, ברלין תרסא עמ' 78

^ט אמרות טהורות, רבי משה פאלייר מקאברין, וארשא תרע עמ' ו. מובא גם בקדושת לוי, רבי לוי יצחק מברדיטשוב, סוף וישב.

אריכות וחזרה

♦ אריכות

רבי חיים קנייבסקי מסביר^{סח} שהטעם מבטא אריכות:
ראיתי בספר אחד דשלשלת מורה להארכת הענין ועפ"ז נראה לפרש את כולו.
ויאמר - שהאריך בדבריו הרבה אלא שלא הספיק לסיים ובאת רבקה כמ"ש טרם כלה לדבר וגו'

♦ חזרה

רבי זלמן מנשה רובינשטיין, מסביר^{סט} שהטעם מבטא חזרה:
"ויאמר" - אמר המאמר הזה הרבה פעמים, בפני עצמו וגם בחזרתו לפני בתואל ולבן, וכל האמירות נכתבו בתורה, כפי שהביא רש"י (בראשית כד, מב): "יפה שיחתן של עבדי אבות וכו'"

♦ תפילה במתינות

רבי יעקב ניסן רוזנטל מבאר^ע שהטעם מבטא את אופן התפילה:
אליעזר אמר את זה במתינות ובדבקות.

♦ בתפילה זו יצא אליעזר מכלל ארור לכלל ברוך

רבי אברהם ב"ר נח וינברג מסלאנים מבאר^{עא} שבתפילה זו יצא אליעזר מכלל ארור לכלל ברוך:

אמר רב אחא יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים (ב"ר ס, ח) רומז על דרך מאמר חז"ל (ע"ז ז עב) אין שיחה אלא תפלה, והיינו שהיתה מעלת תפלתו של אליעזר שהתפלל ויאמר וגו',

^{סח} **טעמא דקרא**, רבי שמריהו יוסף חיים קנייבסקי, בני ברק תשמז, פרשת וירא. ראה בכל אחד, ובפרק המקבצם.

^{סט} **דקדוקי תורה**, רבי זלמן מנשה רובינשטיין, פיעטרקוב תרפג, עמ' 28

^ע **משנת יעקב** - עבודה, רבי יעקב ניסן רוזנטל, חיפה תשנה, עמ' קסז

^{עא} **נחל איתן א'**, רבי אברהם ב"ר נח וינברג מסלאנים, ירושלים תשס"ח, עמ' לד. ראה גם לקמן פירושו מלשון שלשה דברים.

מתורתן של בנים, ע"י שהיה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים בזה זכה שנתקבלה תפלתו לרצון. ואיתא (ב"ר ס, ז) שבמעשה זה יצא מכלל ארור לכלל ברוך.

וטעם הנגינה על וַיֹּאמֶר[§] | הוא שלשלת להורות דרך התפלה שתהיה ברבוי הפצרה ועי"ז יצא מכלל ארור לכלל ברוך. ועל זה רומז מה שמתפללים בתפלת שמו"ע 'השיבנו אבינו לתורתך', שדרך התקרבות האדם לרצון השי"ת תחילתה ע"י תורה, 'וקרבנו מלכנו לעבודתך' עבודה זו תפלה (תענית ב עא) שישפוך שיחו לפני השי"ת, 'והחזירנו בתשובה שלמה לפניך' שבזה יזכה להשיב ולקרב עצמו לרצון השי"ת.

קושי, היסוס והתלבטות

◆ היסוס במאזניים

אליעזר עבד אברהם, מצד אחד היה המושל בכל אשר לו, דולה ומשקה מתורת רבו, זקן ויושב בישיבה (יומא כח עב), ומצד שני היה כנעני, ונאמר (הושע יב, ח) "כָּנְעַן בִּידוֹ מֵאֲזַי מְרָמָה לַעֲשֹׂק אָהֵב", ואמרו חז"ל (מדרש רבה בראשית פרשה נט פסקה ט) "ויאמר אליו העבד הה"ד (הושע יב) כנען בידו מאזני מרמה לעשוק אהב. כנען זה אליעזר בידו מאזני מרמה שהיה יושב ומשקיל את בתו ראויה היא או אינה ראויה לעשוק אהב לעשוק אהובו של עולם זה יצחק אמר אולי לא תאבה ואתן לו את בתי א"ל אתה ארור ובני ברוך ואין ארור מתדבק בברוך: "

וַיֹּאמֶר[§] בטעם השלשלת, מבטא את נסיונו של אליעזר לאזן את המאזניים הנוטים פעם לימין ופעם לשמאל, אך מאחר שהוא חושש מה"נגיעות" שלו, הוא מבקש "הקרה נא", שהקב"ה הוא זה שישלח לו, בבחינת "מקרה", את המתאימה ליצחק. השלשלת, בצורתה ובנגינתה, היא בבחינת רעידת המאזניים שבידו של אליעזר. (אפשר שגם היו נוהגים לתלות מאזניים בשלשלת מהתקרה, ראה משנה כלים יב, א).

שלום המאירי

◆ היסוס

רבי יוסף אבן כספי, מסביר^{עב} שהשלשלת מבטאת באופן חיצוני^{עג} היסוס:

ויאמר - שמו בו שלשלת, להיות העבד פוסח [על שתי הסעיפים] היאמר כזה או לא, כי אינו סימן בטוח.

◆ לא היה ברצון אלא בשלשלאות ברזל

רבי שמואל מרגליות יפה שלעזינגער מסביר^{עד} ששלשלת מרמז שלא היה ברצון אלא בשלשלאות ברזל.

שלשלת מרמז שהענין לא היה ברצון ובחשקת הנפש, אדרבה, כבשלשלאות של ברזל היו צריכים להכריח את עצמם.

ויאמר - אליעזר היה גבוך האם להתפלל שיקרה לו ד' מקרה טהור זווג הראוי בעד בן אדונו, כי היה רצונו להשיא לו את בתו כדרשת חז"ל אולי - אֵלִי, ולבסוף שלט בעצמו בחזקה להתפלל נכונה.^{עה}

^{עב} **משנה כסף** חלק ב, רבי יוסף אבן כספי, מהד' לאסט, קראקא תרסו

^{עג} כך כתב בבראשית יט, טז: **ויתמהמה** - ראה הפלגת אנשי כנסת הגדולה כי שמו טעם שלשלת במלת ויתמהמה, ... שכל עצמם היה לחקות בדבור ובכתב מה שנמצא חוץ לנפש, ואין ספק שזה היה עושה **תנועה מעוותת פעם לפנים ופעם לאחור**, ולכן שמו עליו שלשלת **שכן ענינה בצורתה**.

^{עה} עד "ג' נקודות נפלאות", רבי שמואל מרגליות יפה שלעזינגער, אב"ד זלאטע - מארוואצע, **פני הנשר**, עורך: אברהם יהודה שווארץ, טירנוי, שנה ו' תרצ"ח, סימן כז
רבי מאיר צבי מזאמושץ, **יד אבי שלום**, וארשא תרמב, דף כו עא, מסביר: שהתורה ניתנה להורות מידות טובות, והמשובחת היא הענוה, הנקראת ביטול, וזהו בחינת איתכפיא, לכוף את יצרו ולהפכו לאהוב תורה ומצוות ואת כלל ישראל. רצונו, של אליעזר היה להשיא את בתו ליצחק, וסבר שזה הנכון, מאחר והוא תלמידו המובהק ולא עובד ע"ז כמשפחת אברהם, אך הוא ביטל את רצונו לרצון אברהם. לכן הנגינה שלשלת, שמורה על העבודה הקשה של אליעזר במידת אתכפיא, וכמו מי שפינה את עצמו אנה ואנה שקורין ער דרייט זיך זייער און זייער.

◆ עקירה ושליה

רבי אלכסנדר פייערשטיין, מביא^ע: שמעתי משד"ר אחד שארבע פעמים יש הטעם שלשלת בתורה וכל פעם זה בא **לאפוקי ולשלול דבר מה**:

ויאמר - כשהתפלל אליעזר שיקרה ה' לפניו אשה הראויה ליצחק, שעל אף שהיה לו בת **עקר הנגיעה מלבבו** והתפלל בלב שלם עבור יצחק.

◆ התעכבות לצורך מחשבה

רבי משולם פייש צבי גראס, מסביר^ע ששלשלת מבטאת **התעכבות לצורך מחשבה**:

השלשלת באה להורות על איחור הדבר ונעשה הדבר לזמן באיחור.

ויאמר האמור אצל אליעזר שהיה מתפלל על הנערה היוצאת לשאוב מים ואמרו חז"ל (תענית ד עא) שלשה שאלו שלא כהוגן ואחד מהם אליעזר והשיב להם הקב"ה כהוגן שאמר והיה הנערה אשר אומר אליה וכו' יכול אפילו חגרת או סומא יעוי"ש. ואליעזר ג"כ הרגיש בזה ולכן שהה והתעכב זמן והתישב בדעתו אם יתפלל או לא יתפלל בלשון הזה, כי שהה עד שהתחיל להתפלל, שחשב שמא תזדמן לפניו אשה שאינה ראויה ליצחק, ויהא אברהם מוכרח לפנות לאליעזר לקחת את בתו^ע ליצחק.

^{עו} **ילקוט דברי אסף**, רבי אלכסנדר סנדר הלוי פייערשטיין, ירושלים תשסא, עמ' קצד

^{עז} **עטרת צבי**, רבי משולם פייש צבי גראס, ניו יורק תשיג, עמ' נב ועמ' קיד

^{עח} רש"י בראשית כד, לט: אֵלִי לֹא תֵלֶךְ הָאִשָּׁה - אֵלִי כְּתִיב בַּת הִיטָה לוֹ לְאַלְיָעֶזֶר וְהִיא מֵחֶזֶר לְמִצּוֹא עִילָה שִׁיאֲמֹר לוֹ אֲבִרָהּם לִפְנוֹת אֵלָיו לְהִשְׁאֹו בְּתוֹ אֲמַר לוֹ אֲבִרָהּם בְּנֵי בְרוּךְ וְאַתָּה אֲרוּר וְאֵין אֲרוּר מִתְּדַבֵּק בְּבְרוּךְ:

♦ התלבטות

רבי שמעיה אריה שנרב מסביר^{עט} כהתלבטות:

אליעזר התלבט אם להחליט לפי סימן חיצוני זה, אם לאו. לפי חז"ל (תענית ד ע"א) הוא שאל שלא כהוגן.

♦ הכנה לתפילה

רבי יוסף שוגרוויט מבאר^פ שהטעם מבטא הכנה לתפילה, ולכן גם יש פסיק, לרמז על הפסקת זמן.

שלשלת הדורות

♦ שלשלת הדורות

רבי אברהם צבי גינצלער הי"ד ורבי **יצחק שרגא גראס**, מוצאים^{פא} בארבע השלשלות את שלשלת הדורות, כפי שמזכיר רש"י בענין קרח (במדבר טז, ז).

ויאמר - משידוך זה שלשלת של כלל ישראל. אליעזר התפלל על הצלחתו.

♦ שלשלת יוחסין של שלשת האבות

^{עט} ישא מדברותיך, רבי שמעיה אריה שנרב, פתח תקוה תשס"ט, עמ' רסו

^פ **נר תמיד תורה א'**, רבי יוסף שוגרוויט, לונדון, תשנ"ח (תשס"ח), עמ' נז. הוא מביא תחילה על הפסוקים (בראשית כד, לג - לד) "וַיֵּשְׁם אֱלֹהִים לְפָנָיו לְאָכַל וַיֹּאמֶר לֹא אֶכֶל עַד אֲם דְּבַרְתִּי דְּבָרִי וַיֹּאמֶר דְּבָרִי: (לד) וַיֹּאמֶר עֲבַד אֲבֹרְהָם אֲנִי" "עד אם דברתי דברתי" - דהיינו להתפלל מנחה. מרן ה'בית ישראל' זצ"ל הוה מרגלא בפומיה לשנן את מאמר חסידי קדמאי על פסוק זה שאליעזר הגיע בקפיצת הדרך בו ביום לעת ערב, וכאשר הושם לפניו לאכל לא רצה לאכל טרם שיתפלל תפילת מנחה. ויאמר לו לבן 'דְּבָר' - חטוף והתפלל במהירות. על זה השיב לו 'עבד אברהם אנכי', והוא חינך אותי שיש לעשות הכנה לפני התפילה, וכן התפילה עצמה צריכה להיות במתינות ובכוונה ולא בחיפזון.

^{פא} **יצב אברהם על התורה ומועדים**, רבי אברהם צבי גינצלער הי"ד, דומ"ץ הומנא, חמ"ד, תשע"ד פרשת צו. כעין זה גם **בחיים שיש בהם**, חלק שני, רבי יצחק שרגא גראס, ברוקלין תשע"ג, עמ' קעז

רבי מאיר הורוויץ מדז'יקוב, מבאר^{פב} שבמנגינת השלשלת נרמזת שלשלת יוחסין של שלשת האבות:

ויאמר בשלשלת כי הילוכו בקודש היה לזווג את רבקה, בכדי להוליד את יעקב, להשלים הוא עם בנו ובן בנו שהוא **שלשלת היוחסין, כנגינת שלשלת העולה ג' פעמים למעלה**, ואי שלשלת דא תרועה, שהוא בסוד ג"פ "ברכה" העולה "תרועה"^{פג}, על כן נזכרים כאן ג' פעמים "ברוך ד": "ברוך ד' אשר הנחני", "בוא ברוך ד'", "וד' ברך את אדוני", כי ע"י הזיווג נשלמו תלת אבהן בהמשכות ברכה משולשת בסוד שלשלת....

◆ **נשען על השלשלת - אברהם**

בדומה, **רבי יעקב ליב בנדזאמין** מבאר^{פד}: רש"י ז"ל פירש (בראשית כד, כג) ("ויאמר בת מי את - לאחר שנתן לה שאלה לפי שהיה בטוח בזכותו של אברהם שהצליח הקב"ה דרכו", לכן וַיֹּאמֶר[§] בשלשלת, מלשון שכתב רש"י בפרשת קרח (במדבר טז, ז) "ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו", פירוש שתלה אליעזר עצמו על השלשלת הגדולה, **דהיינו על אברהם**, שהצליח ה' דרכו, וגם תיבת "ויאמר" במספר קטן ^{פה} עולה י"ד כמו "אברהם".

◆ **בדיקה בשלשלת היוחסין**

רבי עקיבה יהוסף שלעזינגער, "לב העברי", מסביר^{פו} כי השלשלת והפסיק רומזים שבראשית שידוך יש לבדוק את שלשלת היוחסין, המשפחה, כמובא במסכת בבא בתרא דף קט עב "אמר רבי אלעזר לעולם ידבק אדם בטובים שהרי משה שנשא בת יתרו יצא ממנו יהונתן אהרן שנשא בת עמינדב יצא ממנו פנחס", אמנם גם **פסיק**,

^{פב} אמרי נועם א', רבי מאיר הורוויץ מדז'יקוב, יאראסלאוו תרסז, דף כא עא

^{פג} ברכה - 227, תרועה - 681.

^{פד} **חלק יעקב**, רבי יעקב ליב בנדזאמין, ניו יורק תרעד, עמ' 77

^{פה} גימטריה ללא אפסים: א=י=ק=1 וכו'.

^{פו} **תורת יחיאל** בראשית, רבי עקיבה יהוסף שלעזינגער, ירושלים תשל"א, עמ' רטו

יחוס עצמו מכריע היחוס ונפסק, עד "ובה אדע" - אם יחוס עצמה עמה.

שלשלת העולמות

ויאמר[§] | (שלשלת)

♦ שלשלת העולמות

בספר טיול הגן מבאר^{פז} על שלשלת העולמות: הן זה הוא לנו לעיניים איך מי שהוא במדרגת אדם יתפלל שיזמן לו הקב"ה כלי השפעה משורש אשר מוכן לו מאז, כמאמר חז"ל (מועד קטן יח עב) "שמא יקדמנו אחר". כי זווגי אדם קשין לפני הקב"ה כקריעת ים סוף, לכן התפילה הוא לקשר עשיה ביצירה ויצירה בבריאה ובריאה באצילות סוד שלשלת...

♦ השתלשלות השפע

באופן דומה מסביר^{פח} החיד"א: בתיבת ויאמר[§] | שלשלת ואח"כ פסק. אפשר לרמוז דאליעזר בתפלתו היה משלשל השפע בסדר המדרגה כדת מה לעשות. ואחר השתלשלות השפע כמשפט, פסק הקטיגוריא ולכן אחר השלשלת יש פסק.

קשירה בשלשלת

רבי אליהו טובולסקי מבאר^{פט} שהשלשלת, והפסיק אחריה, מבטאים את גודל הכבילה שכבל עצמו ע"י דבריו או מעשיו.

ויאמר - דבר זה שאליעזר שאל היה שלא כהוגן (תענית ד עא) שיכולה להיות חигרת או סומא וכביכול הוא כבל עצמו בשלשלאות לקחת כל נערה שתיענה לדרישתו אף שתהא חигרת או סומא וכן כביכול זירז את הקב"ה לעשות מהר שאלתו עוד היום "הקרה נא לפני היום" והרי היה זה לעת ערב לעת צאת השואבות (פסוק יא)

^{פז} טיול הגן, שלמה?, זולקווא תרכב, דף נו עב

^{פח} פני דוד, רבי חיים יוסף דוד אזולאי, ליוורנו תקנב דף טז עב (חיי שרה אות כ')

^{פט} המסולאים בפז, בראשית, רבי אליהו טובולסקי, בית שמש תשעג, עמ' רצג

ואמירתו הוי ככבילת ההשגחה כביכול לעשות רצונו מיד היום.

צורת שלשלת - שרשרת

◆ לכידה בשלשלת ומלקות לנושא אשה שאינה הוגנת לו

רבנו אפרים אומר^צ שיש איסור לקחת אשה שאינה הוגנת לו והוא לאו שאין בי"ד של מטה מוזהרין עליו, אך בי"ד של מעלה מלקין עליו. ואמרו חז"ל (קידושין ע עא): כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו אליהו כופתו והקדוש ברוך הוא רוצעו^{צא}. (רש"י: כופתו - הלוקה בב"ד כופתין שתי ידיו על העמוד במסכת מכות (דף כב) כופתו קושרו: רוצעו - מלקיהו ברצועה:)^{צב}.

לפי זה מסביר^{צב} **רבי ישעיה יוסף פונטרימולי** כי וַיֹּאמֶר[§] בשלשלת **ופסק**, כי ירא לנפשו פן יפגע באשה שאינה הגונה, ויהא נלכד יצחק **בשלשלת וגם יהיה מוכה ברצועה הדומה לפסק**, ורמז במלים "אֱלֹהֵי אֲדֹנָי" לשלשלת ולרצועה: "אלהי" - אליה, אליהו, ו"אד - ני"רמז לקב"ה. אליהו כופתו והקב"ה רוצעו.

^צ החיד"א הביאו בחומת אנך על הפסוק "ושחד לא תקח (שמות כג, ח)", שוחד בגימ' יחש(הכוונה שנושא אשה שפסולה מבחינת יוחסין. ראה כתובות כח עב בענין "קצצה").

^{צא} וראה מסכת דרך ארץ רבה פרק ראשון: הנושא אשה ההוגנת לו אליהו נושקו והקב"ה אוהבו והנושא אשה שאינה הוגנת לו הקב"ה שונאו ואליהו רצעו אוי לו לפוסל את זרעו ולפוגם את משפחתו ולנושא אשה שאינה הוגנת לו.

^{צב} אולם ראה כלי יקר על שמות פרק כא פסוק ה: אף על פי שרש"י פירש רוצעו מלקיהו ברצועה מ"מ נ"ל יותר נכון לומר רוצעו במרצע ודבר זה אנו למדין מן דין עבד זה האומר אהבתי את אשתי השפחה הפסולה כי אע"פ שנתנה התורה רשות לרבו למסור לו שפחה כנענית, מ"מ גם לעומת זה נתנה לו התורה מקום להסיר מעליו גנאי ודופי זה ולצאת ממנה לחירות, אמנם כשאומר אהבתי את אשתי השפחה ואינו רוצה לצאת ממנה, אז דומה כאילו באותו פעם מרצונו הטוב הוא נושא אשה פסולה זו, ע"כ ילקה באזנו כי אין שום אבר מרגיש בגנאי זה כ"א האוזן בשמעו דבת רבים מסביב לאמר זו אשתך הפסולה ואלו בניך הפגומים ומכאן יצא דין זה לכל הנושא אשה פסולה:

^{צג} **פני יוסף**, רבי ישעיה יוסף פונטרימולי, אزمיר תרמ, דף כט עא

♦ ניתוק שלשלת יצר הרע

רבי אליעזר פאפו, מסביר^{צד} כנגד יצר הרע:

וַיֹּאמֶר^ז | בשלשלת ופסק, רמז שהתפילה שיתפלל כל חסיד היא שיפסוק השלשלת של היצה"ר שקושר ומכה את בני אדם.^{צה}

צורת שלשלת - סולם

מנהג העולם שכאשר עושים שידוך אומרים "שיהיה הזיווג עולה יפה". הסברים שונים ניתנו לברכה זו.^{צו}

רבי אברהם צבי גינצלער הי"ד מבאר^{צז} את הברכה 'הזיווג יעלה יפה' עפ"י המדרש בפרשת וישב^{צח} בו מוזכר שבזיווגו של יהודה נאמר (בראשית לח, יג) 'עולה תמנתה' ובזיווגו של שמשון נאמר (שופטים יד, א) 'יורד תמנתה' לכן מאחלים שהזיווג יעלה יפה, כזיווגו של יהודה.

אפשר להוסיף שהאיחול גם רומז שהזיווג יהיה לשם שמים, כפי ההסבר במדרש רבה במדבר (פרשה ט פסקה כד):

"ר' סימון אומר תמנתה אחת היתה ולמה כתיב בה ירידה ועלייה אלא של יהודה שהיתה לשם שמים לפיכך כתיב בה עלייה של שמשון שלא היתה לש"ש לפיכך כתיב בה ירידה".

^{צד} אלף המגן, רבי אליעזר פאפו, שאלוניקי תקפח, דף יא עא

^{צה} הפסוק מוסבר על ידו כך: ויברך - המתברך בלבבו שהוא יהודי כשר, הגמלים מחוץ לעיר - יראה גמולו כשיוציאוהו לבית הקברות מחוץ לעיר, לעת ערב - לעת צאת הנשמות, השואבות פרי מעלליהן, יצעק ויאמר הקרה נא אותי את קריאת התורה ואשוב, ואם לא למעני, עשה חסד עם אברהם שישמח האב ביוצאי חלציו.

^{צו} ראה דורשי רשומות על שמחת נישואין, רבי אברהם מייזעלס, מונטריאול תשסה, מעמ' מ"ז.

^{צז} יצב אברהם ג' מועדים, רבי אברהם צבי גינצלער דומ"ץ הומנא, חמ"ד, תשעד, עמ' שסז

^{צח} מדרש רבה בראשית - פרשה פה פסקה ו: ויוגד לתמר לאמר וגו' רב אמר שתי תמניות הם אחת של יהודה ואחת של שמשון ולמה הוא מזכיר בה עלייה וירידה אלא עלייה ליהודה שהוא מעמיד מלכים וירידה לשמשון שהוא נושא גויה.

הסבר נוסף לברכה 'הזיווג יעלה יפה' נאמר ע"י **רבי נפתלי מראפשיץ**^{צט} כי היחוד העליון הוא בגימטריא צ"א שם הוי' ושם א - דני ומבואר בדברי האריז"ל דלעתיד יקרא שם הוי' יהי"ה ב' פעמים י"ה, בסוד והיה ביום ההוא יהי"ה ה', ואם כן היחוד יהיה בגימטריא צ"ה ועל כן בעת שאומרים הזיווג יעלה יפה מתכוונים שהזיווג העליון יעלה יפה בגימטריא צ"ה.

בהמשך להסבר זה, אפשר לבאר שהנה אמרו חז"ל (בבא בתרא דף טז עב) " שלשה הטעימן הקב"ה בעולם הזה מעין העולם הבא אלו הן אברהם יצחק ויעקב אברהם דכתיב ביה 'בכל', יצחק דכתיב ביה 'מכל', יעקב דכתיב ביה 'כל' ", נמצא שהאבות הק' כבר טעמו מעין (זכריה יד, ט) "וְהָיָה יְדֹנָד לְמִלָּךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה יְדֹנָד אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד", כמבואר ע"פ האריז"ל.

ונרמז בטעמים: **יִיאֲמַר** בשלשלת, צורת **סולם**. אליעזר התפלל שהזיווג יעלה יפה, שיהיה לשם שמים, ושיטעמו בו מעין עולם הבא. שלום המאירי

^{צט} ספר **זרע קודש** - פרשת וירא: "רומז לנו הכתוב בר"ת מתיבות יושב פ'תח ה'אוהל, היא יפ"ה, על דרך שאמרו ז"ל מאי האי דאמרי אינשי כשמזווגים ומתחתנים איש ואשה, אומרים שהזיווג יהיה עולה יפה, ולהבין לאיזה מקום יהיה עולה, ומאי הלשון הזה שיהיה עולה יפה. ופי' כי כלל העבדות לייחד קודשא בריך הוא ושכינתה, בחינת יחוד שמות הוי"ה ואדנ"י, שהצדיקים מייחדין במעשיהם הטובים, והנה כתוב בספרים (ליקו"ת זכריה יד, ט) שלעתיד יהיה משם הוי"ה אותיות יהיה, שהוא"ו תהיה יו"ד, וזהו (זכריה יד, ט) ביום ההוא יהיה ה' אחד, כי עתה הוא"ו הוא הצינור להשפיע לעומק העולם, כי עד עתה אנחנו בעומק, וצריך הצינור הראשון להשפיע עלינו, אבל לעתיד לא תצטרך הוא"ו להתארך כ"כ, כי יהיה לבחינת כנס"י עליה, ויהיה מהוא"ו גם כן יו"ד ויהיה מהוי"ה יהי"ה, ונמצא יהיה יחוד קוב"ה ושכינתה, יהי"ה אדנ"י גימטריא יפ"ה, ולכן אומרים הזיווג יהיה עולה יפ"ה, שהזיווג הזה של איש ואשה מעורר הזיווג העליון לקרב ביאת משיחנו, ויהיה זיווג יהי"ה אדנ"י גימטריא מספר יפ"ה, ותיבת עולה הוא על דרך שכותבים סך הכל המספר, עולה, כן הכוונה כאן, שהמספר לזיווגי השמות יהיה יפ"ה במספר, ועד שם היתה עבודת אברהם ליחוד הנ"ל, והפתח לזה היה אברהם שממנו התחיל להשתלשל אומה הישראלית".